

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שלישי ל' באב תשע"ז | דף היומי בבלי: סנהדרין ל"ז.
דף היומי בהלכה: מסימן רנ"א אמצע סעיף ב' הגה "אבל אסור" עד סימן רנ"ב אמצע סעיף א' "ומותר למכור"
מוסר: פרק ט' "כן הדבר הזה" עד "וזהו כוונת הכתוב" | קנין חכמה הלימוד השבועי: 'השביעי' עד שער לשון הרע
'אמרו רז"ל כנסת ישראל'.

ענייני דיומא

מה נהג בעל הקהלות יעקב משעה שפרכו את חודש אלול?

מנהג זה אינו מובא בדברי הרמ"א, אך הובא באליה רבה, באר היטב ובמטה אפרים, ובדורות האחרונים אנו מוצאים כבר רבים מחכמי האשכנזים שנהגו כן. ובספר ליקוטי מהרי"ח כתב רמז לדבר: וישאלו איש לירעהו לישלום - ראשי תיבות 'אלול'; כלומר, בחודש אלול צריך לברך את איש את רעהו בברכת שלום מיוחדת, הכוללת ברכה לשנה החדשה. ובספר ארחות רבינו, מסופר שמשעה שפרכו את חודש אלול בשבת שלפני ראש חודש, היה רבנו בעל הקהלות יעקב זצ"ל מברך ב'כתיבה וחתימה טובה'.

במנהגי המהרי"ל מובאת הוראה של רבו, מהר"ש מנוישטט: משנכנס אלול, כשכותב אדם אגרת שלום לחבירו צריך לרמוז בהתחלתו שמבקש עליו להשיבו לטוב השנה העתידה לבוא, על דרך "בשנה טובה תכתב ותחתם", או "תולה ארץ על בלימה, יטיב לך כתיבה וחתימה", וכאוי גוונא. וכן נהג מהרי"ל עצמו. וכן נהג בן דורו הצעיר ממנו, אף הוא רבה של נוישטט, בעל ה'תרומת הדשן', שפותח תשובות רבות בברכה לקראת השנה החדשה: "תכתב ותחתם לשנה טובה". וכך אנו מוצאים גם בתשובות תלמידו, מהר"י ברונא.

הדף היומי בהלכה

מדוע נמנע האריז"ל מלהסתפר בערב שבת אחר הצהריים?

שבת היא מצוה; ובעבר נהגו רבים להקל בדבר, וכנראה משום שסמכו על קריאת ה'שמש' לתפילת מנחה בבית הכנסת, שהיתה נוהגה אז. ויש אומרים שהמתפלל מנחה במנין קבוע רשאי להקל גם בימינו. ויש אומרים שהאריז"ל נמנע מלהסתפר משום איסור המלאכה בערב שבת לאחר זמן מנחה, וכדעת הגר"א. [שו"ע רנא, ב, משנ"ב ז, שעה"צ ח, וביה"ל ד"ה ומסתפרין; ביאורים ומוספים דרשו, 12-15]

מותר להסתפר בערב שבת אף לאחר זמן מנחה (ראה שו"ע, א), ואף אצל ספר ישראל, כיון שזו מלאכה הנעשית לכבוד השבת. ומכיון שניכר שהיא נעשית לכבוד שבת, מותר אף ליטול עליה שכר. ואכן, ספר יהודי לא יספר גוי לאחר זמן מנחה, ואף בחינם, משום שזו מלאכה שאינה לצורך השבת. ולדעת הגר"א אין להסתפר לאחר זמן מנחה אף בחינם. והאריז"ל לא הסתפר לאחר זמן מנחה בטרם התפלל מנחה (ראה שו"ע רלב, ב), הגם שהתספורת לכבוד

הדף היומי בהלכה

כיצד היו חכמינו ז"ל מתייחסים להפעלת 'שעון שבת'?

השבת, שהרי באופן זה ניתן לגרום התחלת מלאכות רבות בשבת; והוסיף כי חכמינו ז"ל בודאי היו אוסרים את השימוש בו, כפי שאסרו אמירה לגוי לעשות מלאכה בשבת. עם זאת, אף לדעתו מותר לגרום להדלקת אור וכיבוי בשבת באמצעות השעון, משום שכבר נהגו כך, ושוב אין בכך זלזול בכבוד השבת. (והמנהג להתיר גם במכשירי חימום וקירור וכדומה). [שו"ע רנב, א, ומשנ"ב א; ביאורים ומוספים דרשו, 2; וראה שם, 24]

מותר להתחיל בערב שבת בעשיית מלאכה אשר תסתיים מאליה בשבת; ואף אם מדובר במלאכה דאורייתא. ולדוגמה: מותר להשרות בגדים במים לצורך ניקוים, אף שפעולת הניקיון מתבצעת במשך השבת. ונחלקו הפוסקים אם מותר לעשות בערב שבת פעולה אשר תגרום להתחלת המלאכה בשבת; ויש שמתפק בדבר. ויש שכתב שאף אילו מותר לגרום להתחלת מלאכה בשבת, ראוי לאסור את השימוש ב'שעון שבת' לצורך כך, כדי שלא לגרום לזלזול בכבוד

האיסור החמור של גילוח 'פאת הראש' גם במספרים!

וממקום התפצלות הלחי ומטה, הוא שטח 'פאת הזקן'. ויש הטועים וחושבים שפאת הראש נקרא רק מה שאנו קורין 'פאות', ונכשלים באיסור דאורייתא. וגם המתגלח בידי אחר ואינו משתתף בפעולת הגילוח, עובר על האיסור מדאורייתא; ולפיכך, אף אם המסתפר אצל ספר גוי, חייב להזהירו ולמונעו מגילוח פאת הראש. [ביה"ל רנא, ב, ד"ה אפילון]

כתוב בתורה: "לא תקיפו פאת ראשכם", ופירושו, שאסור לגלח את השיער שבצדי הפנים. ויש אומרים שבניגוד לגילוח הזקן, שאינו אסור אלא בתער (ראה שו"ע יו"ד קפא, י), בגילוח פאת הראש עוברים באיסור דאורייתא אף במספרים כעין תער, דהיינו שהגילוח נעשה בסמוך לעור. ופאת הראש כוללת את כל השיער שבצדי הפנים, לכל רוחבם, ובגובה – מכנגד מקום צמיחת השיער בקידמת הראש, עד מתחת לאוזן, במקום שבו מתפצלת הלחי התחתונה.

קנין חכמה

הבכייה בגן עדן למראה השכר הרב

אירע שעד כה שכנו בכושה וכלימה וביסורים נוראים בין מלאכי זעם ועברה, וכעת הם שוכנים בין מלאכי השרת ברוב כבוד ועונג?
וכאשר משיבים לו שזהו השכר שניתן לו עבור מעט הזכויות שנמצאו בקופתם, מעט תורה ועניית אמן וכדומה, ועוד כמה מצוות, הם מתמרמרים ובוכים בכי גדול, לאמור: הלא בעולם הזה שהיינו מצויים בו היו מזומנות לנו זכויות כאלו לאלפים ולרבבות, ולו נתנו דעתנו ללמוד תורה ולקיים את כל המצוות, היינו מקבצים בכל יום אלפי זכויות, ומה עשינו שהחלפנו את אותם הימים והשעות בעניי הבל של גוף כלה ונפסד???

[שם עולם, חלק ב פרק ט]

עיקר ביאת האדם מהעולם העליון לעולם הזה הוא כדי לקיים את מצוות השי"ת וללמוד את תורתו הקדושה. אולם, רבים הם השוכחים מטרה זו, ומוציאים את רוב זמנם על עניי הגוף והעולם הזה. וכשכלים ימיהם ושנותיהם, ושואלים אותם: איזו סחורה הבאתם? והם מראים את ההשקעה המרובה שהשקיעו בעניי העולם הזה, והעוונות הרבים שהשתרגו על צווארם יחד עם השקעה זו – הרי הם נוחלים בזיון עצום עד מאד, לעין כל, ואזי מוליכים אותם לגיהנום. ומכיון שאף האנשים הפשוטים יש להם זכויות מעטות של תורה ותפילה וחסד וכדומה – כשכלה עונשם של אנשים אלו בגיהנום, מוליכים אותם לגן עדן, לקבל את שכרם על זכויותיהם המעטות; ואזי הם תמהים ושואלים: מה

כשמדובר בנערי המדרשיות, אנחנו צריכים לעבוד איתם עבודה כפולה, גם לשמור עליהם שלא יתייאשו מיד בתחילת הדרך, ומנגד שלא יטפסו גבוה מדי ו'יהיו באורות', מה שלאחר מכן מזמין נפילה ולעיתים אפילו התרסקות חלילה

הרב אהרן ידלר, פעיל בכיר ב'אחינו', מספר על ראש חודש אלול כשעת מבחן למידת ההצלחה של הפעילות שביצעו הוא ועשרות חבריו הפעילים במשך כל השנה האחרונה.

הרב יעקב לוטיגמן

יותר כשמדובר בנערי המדרשיות, אנחנו צריכים לעבוד איתם עבודה כפולה, גם לשמור עליהם שלא יתייאשו מיד בתחילת הדרך, ומנגד שלא יטפסו גבוה מדי ו'יהיו באורות', מה שלאחר מכן מזמין נפילה ולעיתים אפילו התרסקות חלילה. אנחנו שומרים עליהם שהלימוד יהיה במידה, לא יותר מחצי יום, שהם ימשיכו גם לשחק ולהשתובב כמו שהיו רגילים, ורק לאחר זמן, כשההתלהבות חולפת והם מתרגלים למעמדם כבני ישיבה, אנחנו מאפשרים להם להתקדם חלילה, כל אחד בקצב שלו ובדרך בה הוא רוצה להתקדם."

• על אילו מספרים אנחנו מדברים? כמה ילדים ונערים נכנסו השנה לישיבות הקדושות במסגרת פעילות 'אחינו'?

"אני באופן אישי מלווה קרוב למאה בחורים שהייתי שותף להכנסתם לישיבות הקדושות. אני מדבר על כ-50 תלמידי מדרשיות שהגיעו מכל אזור המרכז, בגילאי 15 ומעלה, הם באים מרקע לא דתי ועכשיו הם בעצם מבלים על עצמם עול תורה, ובמקום לבוא למדרשה כשנוח להם לשמוע קצת דברי תורה, הם נכנסים לישיבה ומתחייבים לסדר יום של שמירת מצוות ולימוד תורה ברמה גבוהה ויסודית.

בנוסף פעלתי בשנה האחרונה בשלוש כיתות ח', בשלושה בתי ספר של החינוך העצמאי: ביישוב קדימה, ברעננה ובהרצליה. ביישוב קדימה הגענו ל-70 אחוזי הצלחה של בחורים שנכנסים לישיבות קדושות, ושלושים האחוזים האחרים היתה לנו איתם הצלחה חלקית, כשהצלחנו לרשום אותם לתיכונים יותר דתיים ממה שהם התכוונו ללכת אליהם בתחילה. ברעננה ובהרצליה יש לנו ב"ה קרוב למאה אחוזי הצלחה השנה, וכמעט כל התלמידים נכנסים לישיבות הקדושות. "בנוסף, בשלושת הכיתות של החינוך העצמאי בהן אני פעיל, הבאנו לכניסתם של 46 תלמידים לישיבות הקדושות בס"ד. חשוב לציין שחלקם היו הולכים לישיבות קדושות גם לולא הפעילות שלנו, אבל אנחנו עוזרים גם להם, מכוונים אותם לישיבות המתאימות להם ומלווים אותם לאורך חודשים ואפילו שנים, בהתאם לצורך כדי שלא ינשרו חלילה מהישיבות אליהם הם נכנסים מחר.

"בסך הכל חודש אלול זו תקופה מאוד מרוממת גם לתלמידי החינוך העצמאי וגם לתלמידי המדרשיות. זהו זמן שיש בו לא מעט אתגרים למי שבא מהרקע שממנו הם באים, אבל זה גם הזמן הטוב ביותר מבחינתם לקנות ערכים יסודיים ובסיסיים שייסיעו להם לכל אורך שנות הלימוד שלהם בישיבה, וגם לאחר מכן במהלך החיים בעז"ה."

עשרות פעילי 'אחינו' יוצאים מדי ערב, במשך כל השנה כולה לפעילות חובקת ערים ויישובים רבים ברחבי הארץ, מתוך מטרה מרכזית ברורה: להכניס את בחורי החמד, ילדי ישראל מערי השדה, אל היכלי התורה בישיבות הקדושות. העבודה מתבצעת בשני מישורים מרכזיים: בקרב תלמידי כיתות ח' בבתי הספר של החינוך העצמאי, במסגרת מה שמכונה ב'אחינו' 'פרויקט טורונטו', וכן בקרב נערים שבאים מרקע שאינו דתי בכלל, והתחברו בחיבור ראשוני לעולם התורה דרך מאות המדרשיות הפזורות ברחבי הארץ, ומקרבות לבנים אל אביהם שבשמים.

פעילי 'אחינו' פוקדים את כיתות ח' בחינוך העצמאי, פעמיים בשבוע בכל אחת מהכיתות הללו, יוצרים קשר אישי עם התלמידים, ומעודדים אותם להמשיך בישיבות הקדושות, לאחר שמונה שנות לימוד בבתי ספר תורניים. רבים מהתלמידים הללו באים ממשפחות שומרות מסורת או כאלו שביקשו להעניק לילדיהן חינוך עם ערכים תורניים, אך לא בהכרח מעוניינות לראותם גדלים כתלמידי ישיבות מן המניין. תפקידם של הפעילים הוא לשכנע ולפעול בקרב הנערים ובקרב הוריהם, להביא אותם למצב בו הם יעדיפו להמשיך במסגרת תורנית מלאה, וישתלבו בעולם הישיבות במקום שייפלטו חלילה לחינוך הממלכתי ויאבדו את כל אשר זכו לקנות בשנות ינקותם בבתי הספר התורניים. העבודה עם נערי המדרשיות, מסביר הרב אהרן ידלר, מבכירי הפעילים ב'אחינו', היא שונה בתכלית. מדובר שבנערים שבאו מרקע לא דתי בכלל, והתחברו ללימוד התורה דרך המדרשיות שמקרבות אותם לה' ולתורתו בשיעורי פרשת שבוע, ובהמשך גם בלימודי גמרא קלילים. הפעילים מאתרים את הבחורים היותר רציניים, ופותרים פניהם צוהר לעולמן של הישיבות הקדושות.

"אחרי שנה של עבודה מאומצת, אנחנו מגיעים מחר לשעת המבחן הגדולה שלנו. א' באלול זה היום שבו אנחנו בעצם מודדים את הפעילות שלנו בשנה החולפת, האם אכן הצלחנו לעמוד ביעדים או שחלילה לא הגענו לתוצאות הרצויות", אומר הרב ידלר. "בדרך כלל מי ששורד את חודש אלול ונשאר בישיבה עד סוף הזמן, יחזור אליה גם בזמן החורף. החודש הראשון זה המבחן הקשה ביותר.

"בתקופה הזאת אנחנו עם יד על הדופק. אנחנו צריכים ללוות כל אחד ואחד מאותם מאות ילדים ונערים שהשפענו עליהם להיכנס לישיבות הקדושות, לוודא שאנחנו לא זורקים אותו למים בלי הדרכה וליווי מתאים. העבודה קשה